

ΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΙΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΝ (2-6 ΜΑΪΟΥ 2015).

Άγια Πόλις Ἱερουσαλήμ, 18 Ἰουνίου 2015

Ὁ σκοπός τῆς ἐκδρομῆς αὐτῆς ἦταν προσκυνηματικός μέ παράλληλη προσπάθεια νά ἔρθουν οἱ μαθητές σέ ἐπαφή μέ τίς ἐθνικές μας ρίζες καί νά βιώσουν μίαν ἀνεπανάληπτη ἐμπειρία τῆς γεωμορφολογίας, τῶν φυσικῶν καλλονῶν καί τῶν θρησκευτικῶν μνημείων, τά ὁποία τό ἔθνος μας ἐδημιούργησε σ' αὐτά τά αλύτρωτα μέρη κατά τήν διάρκεια τῶν χιλίων περίπου ἐτῶν πού ἀσμένως μᾶς ὑποδέχονταν καί κατά τά ὁποία ἀναδειχθήκαμε κλειδοκράτορες μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως, κρατώντας τήν Εὐρώπη ἐλεύθερη, ἐλώβητη καί ἀπαλλαγμένη ἀπό ἀνεπιθύμητες φυλετικές, πολιτισμικές καί πολιτιστικές προσμείξεις.

Ἡ Πατριαρχική Σχολή Ἱεροσολύμων γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία της πραγματοποίησε ἐκδρομή σ' αὐτή τήν πολύπαθη καί ἀλύτρωτη πόλη, τήν Πόλη τῶν πόλεων, τήν Κωνσταντινούπολη. Ἡ ἀναχώρηση ἔγινε ἀπό τό ἀεροδρόμιο Ben Gurion International τοῦ Tel Aviv στίς 2 Μαΐου μέ κατεύθυνση τό ἀεροδρόμιο Σαμπίκα Γκόχεν, πού βρίσκεται στό ἀσιατικό τμήμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ὑποδοχή μας ἔγινε ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀνθηδώνος κ. Νεκτάριο, Πατριαρχικό Ἐπίτροπο τοῦ Παναγίου Τάφου σέ αὐτή τή Βασιλίδα τῶν Πόλεων. Ἡ ἐκδρομή πραγματοποιήθηκε σέ ἀνταπόκριση τῆς προσκλήσεώς του, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε ὅλα τά ἔξοδα φιλοξενίας στήν πενθήμερη διάρκειά της. Ἡ φιλοξενία, τήν ὁποία μᾶς παρέσχε ἦταν ὄντως ἀβραμιαία. Ὑπεράνω ὅμως τῆς φιλοξενίας αὐτῆς ἐπιβάλλεται νά ὑπογραμμισθεῖ ἡ διάθεση αὐτῆς τῆς προσφορᾶς ἡ ὁποία εἶχε καί ἔχει ὡς σημεῖο ἀναφορᾶς τῆς τήν μεγάλη ἀγάπη τοῦ στή Σχολή μας, στό Πατριαρχεῖο μας γενικότερα καί στήν ἱστορική Ἐξαρχία μας στήν Κωνσταντινούπολη, τήν ὁποία ἀσμένως καί πλέον ἤ ἐπιτυχῶς διακονεῖ. Διασχίσαμε τήν ἀσιατική πλευρά καί περνώντας τή Γέφυρα τοῦ Βοσπόρου βρεθήκαμε στόν εὐρωπαϊκό τομέα τῆς Πόλεως. Κατευθυνθήκαμε στήν Ἁγία Σοφία, τόν Ἱππόδρομο καί τό Τόπ Καπί καί βγήκαμε στή συνέχεια στό Μετόχι μας, στή νῆσο Χάλκη, τόπο διαμονῆς μας. Πρίν ὅμως σταχυολογήσουμε συναισθήματα, συγκίνηση καί δέος ἀπό τήν ἐπίσκεψή μας στά μεγαλειώδη καί ἐκστατικά προσκυνήματά μας, πού εἶχαν ὡς συνέπεια ἀνεξέλεγκτη ροή δακρύων γιά τοὺς πνευματικούς καί πολιτιστικούς αὐτοὺς θησαυροὺς πού δημιουργήσαμε καί τόσο ἀπροσδόκητα χάσαμε, γιά νά βρίσκονται σήμερα στό ἐπίκεντρο μιᾶς ἀνεπιτυχοῦς, εὐτυχῶς, ἀλλοτριωτικῆς προσπάθειας, παραθέτουμε μία ἐπιγραμματική ἀναφορά μας σ' αὐτή τήν κορωνίδα τῶν Πόλεων ὅλου τοῦ κόσμου, στήν παρουσία τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων στήν Κωνσταντινούπολη καί στά προσκυνήματα πού μας δέχθηκαν τήν πρώτη μέρα:

α. Κωνσταντινούπολη

Ἡ ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρξε τό ἀποτέλεσμα τῆς πολιορκίας τῆς Βυζαντινῆς πρωτεύουσας, τῆς ὁποίας αυτοκράτορας ἦταν ὁ Κωνσταντῖνος ΙΑ΄ Παλαιολόγος, ἀπό τόν ὀθωμανικό στρατό μέ ἐπικεφαλῆς τόν σουλτᾶνο Μωάμεθ Β΄, 21 μόλις ἐτῶν, στίς 29 Μαΐου τοῦ 1453, πού ἦταν χαρακτήρας, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ βυζαντινολόγος Βασίλειος, ἰδιαίτερα σκληροτράχηλος, φιλοπόλεμος καί ὑπέκυπτε

γενικά σέ κατώτερα πάθη. Ταυτόχρονα όμως, έδειχνε ένδιαφέρον γιά τήν έπιστήμη καί τή μόρφωση έν ᾧ κατεῖχε τό χάρισμα τοῦ στρατηγοῦ, τοῦ πολιτικοῦ καί τοῦ ὀργανωτῆ. Ἡ Ὁρθόδοξη Βυζαντινή Αὐτοκρατορία ἔπαψε νά ὑφίσταται, καί στή θέση της ιδρύθηκε καί ἀναπτύχθηκε ἡ Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία, τῆς ὁποίας ἡ Πρωτεύουσα μεταφέρθηκε ἀπό τήν Ἀδριανούπολη στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου καί μετωνομάστηκε ἀπό τούς Τούρκους Ἰστανμπούλ καί παρέμεινε ἔδρα τῆς Αὐτοκρατορίας ὡς τήν ὀριστική κατάλυσή της, τό 1922. Ἀντίθετα τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως ἔλαμψε μέ τήν ἀνάδειξη σέ Πατριάρχη τοῦ ἀνθενωτικοῦ Γενναδίου Σχολαρίου, καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Μωάμεθ, λαμβάνοντας ἀπό τόν ἴδιο καί διάφορα προνόμια, μέχρι ἀκόμα καί τήν Ὀθωμανική Φρουρά. Ἡ Ἄλωση εἶχε ὡς συνέπεια τόν τραυματισμό, ἀρχικά, τῆς περηφάνειας τῶν Ἑλλήνων, πού θρήνησαν τήν μεγάλη συμφορά σέ ὅλους τούς τόνους. Ὡστόσο, σύντομα ἄρχισε νά διαμορφώνεται ἡ ἐλπίδα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Γένους. Τό πνεῦμα τοῦ Βυζαντίου μεταφέρθηκε ἀπό τούς λογίους τοῦ στήν Δύση. Οἱ Ὀθωμανοί ἔκλεισαν τούς δρόμους τῆς Ανατολῆς, ὠθώντας τούς Εὐρωπαίους στίς μεγάλες γεωγραφικές ἀνακαλύψεις.

Τά εἰς τήν Βασιλεύουσα ἐκτυφλωτικῆς λάμψεως, τῆς σέ κορύφωση τέχνης μνημεῖα καί ἐκστασιακοῦ πολιτισμικοῦ μεγαλείου βεβηλώθηκαν ἀπό τήν σκοταδιστική ἐκτόνωση τῶν ἐστερημένων αἰσθητικῆς ἀντιλήψεως, εὐπρεπείας καί εὐαισθησίας κατακτητῶν καί σήμερα βεβηλωμένα, ἀκρωτηριασμένα, πολλάκις δε καί παραμορφωμένα εἰσδέχονται τήν συμπάθεια, τήν συγκίνηση, πολλάκις δε καί τήν ροή δακρύων τῶν ἀπό τά πέρατα τοῦ κόσμου προσκυνητῶν, οἱ ὁποῖοι μέ ὄργανο τήν ἀφαιρετική φαντασία προσπαθοῦν νά τά ἀποκαταστήσουν στήν ψυχή, στήν νόηση καί ἰδίως στήν καρδιά τους.

β. Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων.

Ἐπιβάλλεται νά σημειωθῇ ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Πατριαρχείου μας στήν Κωνσταντινούπολη κατά τό παρελθόν ἦταν ἐπιβλητική, δεδομένου ὅτι οἱ Πατριάρχες Ἱεροσολύμων γιά τριακόσια περίπου χρόνια ἐκλέγονταν καί ζοῦσαν στήν Κωνσταντινούπολη, τουτέστιν, οἱ Πατριάρχες ἀπό Θεοφάνη μέχρι καί τοῦ Ἀθανασίου. Οἱ Πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως καί Ἱεροσολύμων ἀποφάσιζαν ἀπό κοινοῦ γιά τίς τύχες τοῦ Γένους.

Ἡ ἱστορία καί ἡ ἱδρυση τῶν τριῶν Μετοχίων τοῦ Παναγίου Τάφου στήν Βασιλεύουσα Πόλη ἀνάγεται στίς ἀρχές τοῦ 16^{ου} αἰῶνα καί συγκεκριμένα στό 1517, πού ἀρχίζει ἡ κατοχή τῶν Ἀγίων Τόπων ἀπό τήν Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία. Οἱ Πατριάρχες τῶν Ἱεροσολύμων, οἱ ὁποῖοι ἀπό τότε ἐπισκέπτονταν τήν Κωνσταντινούπολη κατά τόν 17^ο αἰῶνα διαμένουν πλέον συνέχεια γιά τριακόσια περίπου χρόνια σ' αὐτήν, στό Μετόχι τοῦ Φαναρίου, ὥστε νά μποροῦν νά ἀντιμετωπίζουν καί νά ἐπιλύουν ἄμεσα τά προβλήματα πού προέκυπταν στούς Ἀγίους Τόπους. Αὐτό διευκόλυνε καί τήν οἰκονομική διαχείριση τοῦ Πατριαρχείου, ἐπειδή οἱ βασικοί οἰκονομικοί πόροι γιά τούς ἀγῶνες τῆς Ἀδελφότητος ὄχι μόνο γιά τήν ἀνάκτηση καί τήν συντήρηση τῶν προσκυνημάτων, ἀλλά καί τήν οἰκονομική του γενικότερα δραστηριότητα, προέρχονταν ἀπό τίς προσφορές καί τούς ἐράνους τῶν πλουσίων Μοναστηριῶν τῆς Μολδοβλαχίας, Οὐγγροβλαχίας, Ρουμανίας, Βεσσαραβίας, Τουρκίας, Ἑλλάδας, Κύπρου καί τῆς Κρήτης.

Τό Μετόχι στό Φανάρι ιδρύθηκε τήν τρίτη δεκαετία τοῦ 17^{ου} αἰῶνα ἀπό τόν

Πατριάρχη Ἱεροσολύμων. Θεοφάνη, ὁ ὁποῖος ἦλθε στήν Κωνσταντινούπολη καί ἀγόρασε τόν χῶρο ἀπό τήν οἰκογένεια τῶν Καντακουζηνῶν.

Ὑπῆρξε κατοικία τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων διά διακόσια καί πλέον ἔτη, ἔδρα τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου, μέ βιβλιοθήκη, καθώς καί περιώνυμο Σχολή, πού ἄρχισε τήν λειτουργία της τό 1644 καί στήν ὁποία φοιτοῦσαν γόνοι τῆς Φαναριώτικης Ἀριστοκρατίας. Τό Μετόχι αὐτό τοῦ Παναγίου Τάφου ὑπῆρξε ὡς τά μέσα τοῦ 19^{ου} αἰῶνα, μετά τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ σημαντικότερη ἐστία ἐθνικῆς καί πνευματικῆς ζωῆς τοῦ Γένους στήν Κωνσταντινούπολη. Ἡ πολιτική τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἦταν συνδεδεμένη μ' ἐκείνη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Φαναριώτικης Ἀριστοκρατίας, πού ἀσκοῦσε μεγάλη πολιτική ἐπίδραση στήν Ὑψηλή Πύλη. Ἡ Ἐξαρχία μας, μέ ἔδρα τό Μετόχι αὐτό ἔχει μεταφερθεῖ στήν Χάλκη, ἐπειδὴ ἡ κατάσταση τοῦ κτιρίου δέν εἶναι καλή.

Τό δεύτερο Μετόχι τοῦ Παναγίου Τάφου βρίσκεται στήν Χάλκη τῆς Προποντίδας, καί ὀνομάζεται Ἅγιος Γεώργιος τοῦ Κρημνοῦ.

Ἡ Μονή ἀνοικοδομήθηκε ἐκ βάθρων ἀπό τόν Μητροπολίτη Χαλκηδῶνος Ἰωαννίκιο, ὁ ὁποῖος ἀνῆλθε στόν Πατριαρχικό θρόνο τό 1761, ἐ χρημάτισε δέ Πατριάρχης μέχρι τό 1763. Πέθανε πλήρης ἡμερῶν σ' αὐτήν τήν Μονή, ἀφ' οὔ προηγουμένως φρόντισε νά ἀφιέρῳσι τό μοναστήρι καί τίς ἰδιοκτησίεις του στόν Πανάγιο Τάφο. Ὁ τάφος του βρίσκεται στόν Νάρθηκα τῆς Μονῆς, ὅπου βρίσκεται θαμμένος καί ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Σεραφεῖμ στόν δέ προαύλιο χῶρο ἐτάφη ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Νικόδημος καί ὁ Ἀντιοχείας Σπυρίδων, ὁ τελευταῖος Ἑλλήνας Πατριάρχης τῆς Ἀντιοχείας, καθώς καί ὁ Μητροπολίτης Νεαπόλεως Ἀρσένιος.

Τό τρίτο Μετόχι τοῦ Παναγίου Τάφου βρίσκεται στό Νεοχώρι τοῦ Βοσπόρου, καί ἀπό τόν 17^ο αἰῶνα ὑπῆρξε θερινό ἐνδιαίτημα τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τήν παραμονή τους στήν Κωνσταντινούπολη. Πρόκειται περί τρίκλιτης Βασιλικῆς, λιθοπλινθόκτιστης μεταβυζαντινῆς λαϊκῆς τεχνοτροπίας, τυπικό παράδειγμα πολιτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ 19^{ου} αἰῶνα. Στόν νάρθηκα τοῦ Ναοῦ αὐτοῦ ἀναπαύεται ὁ μέγας μεταξύ τῶν διαδόχων τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου καί καύχημα πολῦτιμο τῆς Γεραρᾶς Ἀγιοταφίτικῆς Ἀδελφότητος Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Β', τοῦ ὁποῖου τά τίμια ὀστᾶ, μέ αὐτά τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νικοδήμου, μεταφέρθηκαν στά Ἱεροσόλυμα κατὰ τό ἔτος 2004. Ἔτσι, μετά ἀπό 132 χρόνια, τά ὀστᾶ τοῦ μαρτυρικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου ἀναπαύθηκαν στήν εὐλογημένη γῆ τῶν Ἱεροσολύμων μαζί μέ αὐτά τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νικοδήμου.

γ. Ἁγία Σοφία.

Ἀπετέλεσε σ' ὅλη τήν διάρκεια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας τήν ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καί ὑπῆρξε ὁ σημαντικώτερος Ναός τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Κατά τήν περίοδο τῶν Σταυροφοριῶν καί συγκεκριμένα κατὰ τήν περίοδο 1204-1261 ὁ Ναός ἔγινε Ρωμαιοκαθολικός καί μετά τήν Ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τό 1453, μετατράπηκε σέ μουσουλμανικό Τέμενος. Εἰδικότερα καί κατὰ τήν διάρκεια τῆς Ἀλώσεως ἀπό τοὺς Φράγκους, ἡ Ἁγία Σοφία ὑπέστη τεράστιες ζημιές.

Επίσης, κατά την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έγιναν στο Ναό σημαντικές καταστροφές στις τοιχογραφίες του Ναού (άσβεστώθηκαν), αφ' ου ή απεικόνιση του ανθρώπινου σώματος θεωρείται βλασφημία για το Ισλάμ. Ο Ναός με την σπουδαία αρχιτεκτονική του απέτέλεσε πρότυπο για την κατασκευή και άλλων Τεμενών, όπως το Μπλέ Τζαμί.

Τό 1934 ο Μουσταφά Κεμάλ, στά πλαίσια έκσυγχρονισμού της Τουρκίας μετέτρεψε τό Τέμενος σέ μουσεϊο. Σήμερα ό Ναός έξακολουθεϊ νά εϊναι μουσεϊο, έν ω πραγματοποιοῦνται σ' αυτόν παλιτιστικές έκδηλώσεις πού δέν άρμόζουν στόν χωρο, όπως έπιδείξεις μόδας. Παράλληλα γίνονται προσπάθειες για την διάσωση τών ψηφιδωτών του ναού.

Η Αγία Σοφία ανήκει στις κορυφαίες δημιουργίες της Βυζαντινής ναοδομίας, πρωτοποριακού σχεδιασμού και υπήρξε σύμβολο της Πόλεως, τόσο κατά την Βυζαντινή, όσο και κατά την Οθωμανική περίοδο. Τό παρόν κτίσμα άνεγέρθηκε τόν 6^ο αϊώνα επί Βασιλείας του Ίουστινιανού Α' από τούς μηχανικούς Ανθέμιο από τίς Τράλλεις και Ίσίδωρο από την Μίλητο και την διακονούσαν χίλιοι κληρικοί. Στο ίδιο σημείο επί του πρώτου λόφου της Κωνσταντινουπόλεως και σέ κοντινή απόσταση από τό Μέγα Παλάτιον και τόν Ίππόδρομο της Πόλεως, εϊχαν κτιστεϊ παλαιότερα δύο άκόμα ναοί πού καταστράφηκαν από πυρκαγιά. Ο ναός εϊναι κτισμένος σέ άρχιτεκτονικό ρυθμό Βασιλικής μέ τροῦλο. Ο κυρίως χωρος του κτίσματος έχει σχήμα περίπου κύβου. Γενικά ό ναός εϊναι όρθογώνιο οικόδομημα, μήκους 78, 16 μ. Και πλάτους 71,82 μ. Κτισμένο στην Ν/Δ πλευρά του πρώτου λόφου της πόλεως μέ κατεύθυνση Ν/Α. Περιβάλλεται από δύο αύλες την βόρεια και την δυτική καλουμένη και «αϊθριο». Συνορεύει νότια μέ τά πατριαρχικά κτίρια, τά όποια συνδέονταν μέ τό Αύγουσταϊο, την μεγάλη δηλαδή πλατεϊα πού βρισκόταν τό λαμπρό από πορφυρό μάρμαρο άγαλμα της Αύγούστας Έλένης. Έσωτερικά ό ναός διαιρεϊται από δύο κιονοστοιχίες έξαρτώμενες από τούς πεσσούς σέ τρία κλίτη, από τά όποια τό μεσαϊο εϊναι διπλάσιου πλάτους τών έκτέρωθεν. Τό έσωτερικό σχέδιο εϊναι απλό. Τέσσεριε τεράστιοι πεσσοί (κτιστοί τετράγωνοι στύλοι) πού απέχουν μεταξύ τους ό ένας από τόν άλλο 30 μέτρα στηρίζουν τά τέσσερα μεγάλα τόξα, πάνω στα όποια εδράζεται ό τροῦλος μέ διάμετρο 31 μέτρα.

Στά τέσσερα αυτά υπερώα τόξα φέρονται έπιθήλια τόξα, συναποτελώντας έτσι μία περιμετρική βάση, επί της όποιας και εδράζεται ό τέράστιος θόλος (τροῦλος). Η περιμετρική βάση φέρει πλήθος στυλιδίων υπό μορφή παραθύρων, από τά όποια και όλόκληρος ό ναός καταυγάζεται από τό φως. Ο τροῦλος δίνει την έντύπωση ότι αίωρεϊται, έξαιτίας τών παραθύρων πού βρίσκονται γύρω στην βάση του (ό ιστορικός Προκόπιος λέει: «... δίνει την έντύπωση ότι εϊναι ένα κομμάτι ούρανού πού κρέμεται στην γή...» Η όλη κατασκευή παρουσιάζει πραγματικά την έντύπωση μιās άρμονίας φωτός και άρχιτεκτονικής. Τά έκató αυτά παράθυρα, 40 επί της στεφάνης του θόλου (τροῦλου) και τά υπόλοιπα στά ήμιθήλια, τίς κόγχες και τούς τοίχους προσδίδουν την εϊκόνα της ανακρέμασης του θόλου, όπως προαναφέρθηκε, από τόν ούρανό, οί δέ άκτίνες του ήλίου πού εισέρχονται στόν χωρο, δίνουν την έντύπωση νά άγωνται / κατευθύνωνται από τούς ούρανοῦς. Γενικά τά τόξα, τά ήμιθήλια και ό έκπληκτικός θόλος στηρίζονται στους τέσσερις πεσσούς, οί λίθοι τών όποίων φέρονται στερεωμένοι μέ χυτό μόλυβδο και σιδερένιους μοχλούς. Στην δέ κατασκευή του θόλου έχουν χρησιμοποιηθεϊ έλαφρόπετρες από την Ρόδο , πού φέρουν την έπίγραφή «Μεγάλης Έκκλησίας του Κωνσταντίνου). Έξωτερικά και επί της κορυφής του θόλου φερόταν ό μέγας «έρυσίποτολις σταυρός» (=έρεισμα της πόλεως), πού έχει άντικατασταθεϊ μέ την

ήμισέληνο. Μετά τήν μετατροπή τοῦ ναοῦ σέ μουσουλμανικό τέμενος προστέθηκαν τέσσερις μιναρέδες.

Ὁ ὅλος ναός ἀποτελεῖται ἀπό τά ἑξῆς μέρη:

- Τό αἶθριο

Εἶναι ἡ ὑπαίθρια μαρμαρόστωτη καί περίστηλη αὐλή, στό μέσον τῆς ὁποίας ἦταν ἡ «κομψή φιάλη», ἡ μαρμάρινη κρήνη πού ἔφερε τήν ὀνομαστή καρκινική ἐπιγραφή «ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ» (δηλ. «Πλύνε τίς ἁμαρτίες, ὅχι μόνο τό πρόσωπο»).

- Ὁ ἔξω καί ὁ κυρίως νάρθηκας.

Πέντε πύλες ἀπό τό αἶθριο ὀδηγοῦν στόν ἔξω νάρθηκα καί ἀπό αὐτόν ἄλλες πέντε πύλες ὀδηγοῦν στόν ἐσωτερικό νάρθηκα, ἀπό τίς ὁποῖες ἡ μεσαία πύλη λέγεται καί μεγάλη ἢ Ὡραία Πύλη. Ἀπό τόν ἔσω νάρθηκα ἐννέα πύλες, τρεῖς ἀνά κλιῖτος ὀδηγοῦν στόν κυρίως Ναό. Οἱ τρεῖς μεσαῖες ἐξ αὐτῶν καλοῦνται βασιλικές πύλες, ἐπειδή ἀπό αὐτές εἰσῆρχετο ὁ Αὐτοκράτορας στίς ἐπίσημες τελετές. Πάνω ἀπό τόν ἔσω νάρθηκα εἶναι ὁ γυναικωνίτης, ἐξ οὗ καί τό ὄνομα «νάρθηξ γυναικωνίτιδος», ἡ εἴσοδος στόν ὁποῖο ὀδηγοῦσε σέ ἄλλο προαύλιο τῆς Β' πλευρᾶς.

- Ὁ κυρίως Ναός.

Ἡ εἴσοδος στόν κυρίως Ναό, ὅπως προαναφέρθηκε ἦταν οἱ τρεῖς Βασιλικές πύλες καί οἱ ἔξι ἀνά τρεῖς ἐκατέρωθεν τοῦ ἔσω νάρθηκα.

6. Ὁ Ἱππόδρομος.

Ὁ Ἱππόδρομος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦταν χῶρος δημόσιας ψυχαγωγίας πού προοριζόταν γιά ἵπποδρομίες καί ἄρματοδρομίες ἀποκτώντας παράλληλα θεσμικές καί πολιτικές διαστάσεις. Σήμερα στήν θέση τοῦ βρίσκεται ἡ πλατεία Σουλτάν Ἀχμέτ καί διασώζονται μόνο θραύσματα τοῦ ἀρχικοῦ συγκροτήματος.

Ὁ Ἱππόδρομος προηγεῖται χρονικά τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ὑπῆρξε κληροδότημα τοῦ Σεπτιμίου Σεβήρου. Ἦταν πιθανῶς σέ χρήση ἀπό τόν 2^ο αἰῶνα. Κατά τήν αὐτοκρατορία τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἐπεκτάθηκε καί ὠλοκληρώθηκε τό 303, μέ τήν προσθήκη τῆς σφενδόνης, πού ἀποτελοῦσε τό νοτιοδυτικό ἡμικυκλικό ἄκρο του. Μετατρέποντας τήν Κωνσταντινούπολη σέ Πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας του, ὁ Κωνσταντῖνος διαμόρφωσε ἕνα μνημειακό σύνολο ἀνεξαρτήτων ἀλλά ἀλληλοσυνδεομένων δημοσίων χώρων, μέρος τοῦ ὁποίου ἦταν καί ὁ Ἱππόδρομος. Τήν ἴδια ἐποχή ξεκίνησε καί ἡ συστηματική διακόσμηση τοῦ χώρου, ἡ ὁποία συνεχίστηκε ἀπό τούς ἐπομένους αὐτοκράτορες Κωνσταντίνο, Θεοδοσίον Α', Ἀρκάδιον καί Θεοδοσίον Β' μέ μεταφορά πολυτίμων γλυπτῶν.

Στά ἀξιόλογα μνημεῖα τοῦ Ἱπποδρόμου ἀνήκουν ἡ Στήλη τῶν Ὁφειν, ὁ Ὑβελίσκος τοῦ Θεοδοσίου Α' καί ἕνας ἀκόμη ὀβελίσκος ἀπό συναρμοσμένους λίθους, πού ἀποδίδεται στόν Κωνσταντῖνο Ζ' Πορφυρογέννητο, τά ὁποῖα σώζονται καί διατηροῦνται στό κέντρο τοῦ σύγχρονου δημοσίου χώρου. Γνωστά εἶναι ἐπίσης

τέσσερα χάλκινα ἄλογα, πού εἶχαν ἀρχικά τοποθετηθεῖ σέ πύργο πάνω ἀπό τίς πύλες τοῦ Ἱπποδρόμου καί τό 1204 τοποθετήθηκαν ἀπό τοὺς Ἐνετοὺς στήν Βασιλική τοῦ ἀγίου Μάρκου.

Ὁ Ἱππόδρομος ἦταν κτισμένος κατὰ τὰ πρότυπα τοῦ Circus Maximus τῆς Ρώμης, διέθετε τό χαρακτηριστικό σχῆμα U. Ἡ χωρητικότητά τοῦ ἐκτιμᾶται πὼς ἔφθανε τίς 100.000 θεατές, ἐν ᾧ τό συνολικό μῆκος τοῦ ἦταν περίπου 450 μέτρα. Τό ἐξωτερικό πλάτος τοῦ στήν βάση τῆς σφενδόνης ἦταν 117 μέτρα καί τό ἐσωτερικό περίπου 79,5 μέτρα. Στό ΒΑ ἄκρο του ὑπῆρχαν δώδεκα πύλες ἢ θύρες, ἐξοπλισμένες μέ μηχανισμό πού ἐπέτρεπε τό ταυτόχρονο ἀνοιγμά τους. Αὐτές ἦταν καί τό σημεῖο ἐκκίνησης τῶν ἀρματοδρομῶν. Στό μέσο τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἱπποδρόμου βρισκόταν τό αὐτοκρατορικό θεωρεῖο (κάθισμα), τό ὁποῖο συνδεόταν μέ τό Μεγάλο Παλάτι μέσῳ σπειροειδοῦς σκάλας (κοχλία).

Σέ ἰδεολογικό ἐπίπεδο ὁ Ἱππόδρομος, ὅπως καί ἄλλοι δημόσιοι χώροι τῆς Βυζαντινῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐνίσχυαν τό αἶσθημα τοῦ δεσμοῦ μέ τήν πόλη τῆς Ρώμης, λειτουργώντας παράλληλα ὡς πολιτικός θεσμός. Ἀποτελεοῦσε τόπο, ὅπου παρουσιάζονταν οἱ νέοι αὐτοκράτορες ἢ ἔρχονταν σέ ἐπαφή μέ τόν λαό στά πλαίσια ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων. Μέσα ἀπό τὰ ἀγωνίσματα τοῦ Ἱπποδρόμου καί τήν λαϊκή συμμετοχή δημιουργήθηκαν φατρίες (δῆμοι), καταλαμβάνοντας ξεχωριστές κερκίδες ἐπὶ τῆς δυτικῆς πτέρυγος τοῦ Ἱπποδρόμου καί ἀπέναντι ἀπό τό κάθισμα τοῦ Αὐτοκράτορα. Σταδιακά ἀπέκτησαν χαρακτηριστικά πολιτικῶν ἢ θρησκευτικῶν παρατάξεων, μέσα ἀπό τίς ὁποῖες ὁ Ἱππόδρομος ἐξελίχθηκε σέ τόπο δημόσιας ἔκφρασης.

ε. Τόπ Καπί.

Εἶναι ἀνάκτορο πού βρίσκεται στήν Κωνσταντινούπολη, κτισμένο σέ λόφο πού ἐπιβλέπει τό Βόσπορο καί ἦταν ἀκρόπολη τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου, ἀποτελοῦσε ἐπίσημη κατοικία τῶν σουλτάνων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἀπό τὰ μέσα τοῦ 15^{ου} αἰῶνα μέχρι τήν κατασκευή τοῦ παλατιοῦ Ντολμα Μπαχτσέ (1853). Ἀρχικά ἦταν γνωστό ὡς «Νέο Παλάτι». Ἐλαβε τήν σημερινή ὀνομασία τοῦ κατὰ τόν 19^ο αἰῶνα ἀπό παρακείμενη ὁμώνυμη πύλη. Εἶναι μέρος τῶν ἱστορικῶν περιοχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πού ἀνήκουν συλλογικά στά μνημεῖα παγκόσμιας πολιτιστικῆς κληρονομιάς τῆς UNESCO.

Ἡ κατασκευή του χρονολογεῖται λίγα χρόνια μετά τήν κατάκτηση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τόν Μωάμεθ Β'. Τά τεῖχη πού περιβάλλουν τό παλάτι ἀνεγέρθηκαν περίπου τό 1460 καί ἡ κατασκευή του ὠλοκληρώθηκε τό 1478. Στήν διάρκεια τοῦ χρόνου ὑπέστη σημαντικές τροποποιήσεις, ἐπεκτάσεις, ἀλλά καί φυσικές φθορές, συνδυάζοντας τήν ἀρχιτεκτονική διαφόρων αἰώνων, καθώς νέα κτίσματα ἐπροστίθεντο ἀπό τοὺς σουλτάνους.

Τό ἄλλοτε κυβερνητικό κέντρο λειτουργεῖ ἀπό τίς 3 Ἀπριλίου τοῦ 1924 ὡς μουσεῖο καί ἀποτελεῖ ἓνα ἀπό τὰ σημαντικότερα ἀξιοθέατα τῆς Πόλεως. Ἐκτός ἀπό τὰ ἱστορικά κτίσματα, στίς συλλογές του περιλαμβάνονται ἔργα κεραμεικῆς, Ἰσλαμικῆς καλλιγραφίας, χειρόγραφα, ὑφάσματα, τεχνουργήματα, θησαυροί τῶν σουλτάνων, καθώς καί Ἰσλαμικά κειμήλια μεγάλης ἀξίας. Τά κύρια τμήματα τοῦ παλατιοῦ εἶναι ἡ αὐτοκρατορική πύλη, τὰ τέσσερα προαύλια καί τό χαρέμι.

2^η ημέρα

α. Ἐκκλησιασμός στόν Ἱερό Ναό Ἀγίας Τριάδος, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης

Ἡ ὀνομασία τῆς Σχολῆς «Ἱερά Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης» δείχνει τόν χαρακτήρα καί τόν τόπο στόν ὁποῖο εὐρίσκεται ἐγκατεστημένη. Ὁ τόπος καλεῖται λόφος τῆς Ἑλπίδος ἐπὶ τῆς νήσου Χάλκης, μιᾶς τῶν Πριγκηποννήσων, ἡ ὁποία ἀπέχει μιά ὥρα περίπου ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη. Στόν λόφο αὐτό ιδρύθηκε κατ' ἀρχάς ἄγνωστον πότε, ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἡ μονή τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Ὁ Πατριάρχης Γερμανός Δ' τό 1842 ἀνέλαβε τήν ἀνίδρυση τῶν οἰκοδομημάτων τῆς ἀπό τοῦ ἔτους 1821 πυρίκαυστης καί ἐρειπωμένης Μονῆς καί τήν 1^η Ὀκτωβρίου 1844, μέ ἰδιαίτερη τελετή ὑπό τοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας Παΐσιου, εὐλογήθηκε ἡ ἔναρξη λειτουργίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς στήν Μονή τῆς Ἀγίας Τριάδος, τήν 8^η δέ τοῦ ἰδίου μηνός ἄρχισαν τά μαθήματα. Κατ' αὐτόν τόν τρόπο ἡ Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης ιδρύθηκε γιά νά καλύψει τίς ἐκπαιδευτικές ἀνάγκες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τῆς Ὁρθοδοξίας γενικότερα. Τήν ἱδρυσή τῆς ἐπέβαλαν καί εἰδικότερα αἷτια, ὅπως ἡ εὐρύτερη ἀναγέννηση τῶν γραμμάτων κατὰ τόν 19^ο αἰῶνα, ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκκλησιαστικῆς καί Θεολογικῆς καταρτίσεως τοῦ Ὁρθοδόξου κλήρου, ἡ τακτική καί συστηματική καλλιέργεια τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης, ἡ ἀντιμετώπιση σέ ἰδεολογικό ἐπίπεδο καί μέ αὐστηρά ἐπιστημονικά ἐπιχειρήματα καινοφανῶν δυτικῶν ἰδεολογιῶν ὅπως τοῦ ὕλισμοῦ καί κοινωνικο φιλοσοφικῶν συστημάτων μέ ἀντιχριστιανικές θέσεις, ἀλλά καί ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ προσυλητισμοῦ πού ἄρχισαν νά ἀσκοῦν σέ βάρος τῆς Ὁρθοδοξίας οἱ δυτικές Χριστιανικές ὁμολογίες.

Ἡ Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης εἶναι ἱδρυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί ἔχει ὡς ἄμεσο προστάτη, ρυθμιστή καί πνευματική κορυφή τόν ἐκάστοτε Οἰκουμενικό Πατριάρχη καί τήν περί αὐτόν Ἱερά Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Τήν ἐσωτερική διεύθυνση τῆς Σχολῆς ἀσκεῖ ὁ Διευθυντής τῆς, πού ὀνομάζεται «Σχολάρχης». Σχολάρχης μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ Ἀρχιμανδρίτης ἢ συνήθως Ἐπίσκοπος ἢ Μητροπολίτης.

Οἱ κτιριακές ἐγκαταστάσεις περιβάλλονται ἀπό κήπους, τήν αἰσθητική σχεδίαση καί τήν δημιουργία τῶν ὁποίων ἐπιμελήθηκε ὁ Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων Δωρόθεος. Πίσω ἀπό τό Ἱερό Βῆμα τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς καί σέ ἰδιαίτερο χῶρο ἐκτός τῶν κήπων ὑπάρχουν τάφοι Πατριαρχῶν, Μητροπολιτῶν καί καθηγητῶν τῆς Σχολῆς.

Ἐκκλησιασμός μας (3/5/2015, ἡμέρα Κυριακή)

Ἡ θεία Ἱεροτελεστία συνετελέσθη χοροστατοῦντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μας κ.κ. Βαρθολομαίου.

Μετά τό πέρας τῆς θείας Λειτουργίας, παρακολουθήσαμε ἔκθεση εἰκαστικῆς τέχνης τοῦ ζωγράφου «τοῦ χρώματος καί τοῦ φωτός» Μιχάλη Βακαλούλη καί τοῦ «ψηφοθέτη τοῦ χρώματος» Μελαΐ Καραγιάννη, πού ἔγινε σέ αἶθουσα τῆς Θεολογικῆς σχολῆς.

Στή συνέχεια, μᾶς παρέθεσε γεῦμα ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικός μας

Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος κατά τό τέλος τοῦ ὁποίου ὁ Σχολάρχης Μοναχός Δρ. Νικόλαος Ζέρβης σέ σύντομη εὐχαριστιακή ὁμιλία του, εἶπε μεταξύ ἄλλων καί τά ἑξῆς:

«Παναγιώτατε, εἴμεθα ἔμπλεοι συγκινήσεως καί ἔμφυρτοι εὐγνωμοσύνης πρός τόν Πανάγαθο Θεό, διότι σήμερα μετείχαμε, βουλήσει Του, σέ μία οὐράνια Ἱεροτελεστία συντελεσθεῖσα σ' αὐτόν τόν ἱερό χῶρο τῆς ἱστορικῆς καί ἀλύτρωτης θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, μέ χοροστατοῦσαν τήν Ὑμετέραν σεπτήν καί λαοπρόβλητον ἀνά τήν Ὁρθοδοξίαν Παναγιότητα καί δῆ εἰς τύπον Χριστοῦ, τήν ὁποίαν Ἱεροτελεστείαν δέν παρακολουθήσαμε ἅπαντες, ἡμεῖς, ἀλλά μετείχαμε εἰς αὐτήν καί μάλιστα εἰς τύπον Χερουβείμ.

Παναγιώτατε, διά πρώτην φοράν εἰς τήν ἱστορίαν τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς Ἱεροσολύμων, οἱ μαθητές τῆς ἐπισκέπτονται τά Πανάγια Προσκυνήματα αὐτοῦ τοῦ εὐλογημένου τόπου, εἰς τόν ὁποῖον τό ἔθνος μας γιά χίλια περίπου χρόνια ἀναδείχθηκε κλειδοκράτορας μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως, διαφυλάσσοντας ἐλεύθερη τήν Εὐρώπη, τά ὁποῖα Προσκυνήματα ἀσμένως τούς εἰσδέχονταν καί τά ὁποῖα κοσμεῖ πλέον ἢ εὐδιακρίτως ἢ φωτογόνος παρουσία τῆς Ὑμετέρας Προσκυνητῆς Παναγιότητος, ἡ ὁποία σύν τοῖς ἄλλοις ἀποτελεῖ σημεῖον ἀναφορᾶς τῆς συνολῆς Ὁρθοδοξίας.

Εὐχόμεθα ἐκ βαθους καρδίας, ἡ σημερινή παρουσία τῆς Πατριαρχικῆς σχολῆς Ἱεροσολύμων εἰς αὐτόν τόν πολύπαθον καί μαρτυρικόν τόπον, νά ἀποτελέσει τήν ἀπαρχήν μιᾶς πνευματέμφορτης καί ἀπερικλονήτου συνδέσεως της μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, τοῦ ὁποίου ἡ ἐλλαμψογόνος πνευματικότητα, ἡ πολύπαθη ἱστορία καί ἀκτινοβολία, λειτουργοῦν ὡς μαγνήτης ἀναφορᾶς καί εἰσδεκτικότητος τῶν παλμῶν τῶν Ὁρθοδόξων λαῶν, προκαλοῦσα ρίγη συγκινήσεως οὐρανίου παραμυθίας καί ἀγαλλιάσεως».

Ἀπαντώντας εἰς τά ὑπό τοῦ Σχολάρχου π. Νικολάου Ζέρβη λεχθέντα, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός μας Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἀναφέρθηκε στήν γνωριμία Του καί στίς ἐπί δεκαετίες πατρικές σχέσεις Του μέ αὐτόν καί ἐδήλωσε ὅτι:

α. Ἐπιθυμεῖ ὅπως τοῦ λοιποῦ ἡ Πατριαρχική Σχολή Ἱεροσολύμων νά πραγματοποιῇ τήν ἐτήσιον ἐκδρομή της εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, φιλοξενουμένη ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριαρχείου.

β. Ὑπόσχεται νά γίνῃ ἀδελφοποιήσις τῆς Πατριαρχικῆς θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης μετά τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς τῶν Ἱεροσολύμων καί ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρθηκε εἰς τάς ἀνά τούς αἰῶνας σχέσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μέ τό Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, λέγοντας μεταξύ ἄλλων καί τά ἑξῆς:

«... Ἡ Μήτηρ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον διετήρησεν ἀνά τούς αἰῶνας καί μέχρι σήμερον ἀνεφέλους ἀγαθᾶς σχέσεις συναργασία καί συναλληλίας μετά τοῦ Πρεσβυγενοῦς Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἐν πᾶσι τοῖς ζητήμασι, διορθοδόξους καί διαχριστιανικάς ἐν τῇ διαχρονικῇ διαφυλάξει τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων, ἐν ἀλληλοπεριχωρήσει πολλάκις καί πάντοτε ὅμως ἐν διαφυλάξει ἀνοθεύτου ἀπό ὀθνείων στοιχείων καί ἀκεραίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιαστικῆς πράξεως, παραδόσεως καί τάξεως ἐν τε τοῖς δόγμασι καί ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ θεωρίᾳ καί πράξει καί ζωῇ.

Εἴκοσιν αἰῶνας παρουσίας καί μαρτυρίας ἔχουσα ἡ Ἀγιοτάτη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, ἐγνώρισεν ἡμέρας δυσχειμέρους καί εὐδίου, ἡμέρας ἀνελεήτων διωγμῶν, ἀλλά καί ὑπερβολικῆς αὐξήσεως τοῦ γεωργίου αὐτῆς, ἐγνώρισεν ὑποταγὴν εἰς ἀλλοτρίους τῆς πίστεως ἐξωτερικούς παράγοντας καί ἄρχοντας, ἀλλά καί ἡμέρας ἀνεκφράστου δόξης καί ἀγαλλιάσεως, ὡς ἡ Ἱερά Πορεία τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ἡ ἐπὶ γῆς διδασκαλία, τὰ θαύματα, τό πάθος, ὁ Σταυρός, ἡ Ἀνάστασις, ἡ ἐπιδημία τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος, ἡ θεία Χάρις, ἡ εὐφρόσυνος ἡμέρα τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου καί Ζωοποιοῦ Σταυροῦ».

β. Ἐπιστροφή στό Μετόχι τῆς φιλοξενίας μας τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

- Ελεύθερος χρόνος
- Μαθήματα Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἀπό τόν φιλοξενοῦντα μας Ἀρχιεπίσκοπον Ἀνθηδῶνος κ. Νεκτάριον.
- Ἀπογευματινὴ περιοδεία στὰ ἀξιοθέατα τῆς νήσου Χάλκης.

3^η ἡμέρα

α. Πρόσκληση πάλι σέ γεῦμα στό Νεοχώρι Βοσπόρου ἀπὸ τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη μας κ.κ. Βαρθολομαῖο.

Κάποια ἡμέρα ἀπὸ τό Πάσχα ἕως τὴν Πεντηκοστή, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παραθέτει γεῦμα στὴν Συνοδεία Του σέ κάποια θρησκευτικὴ μας Ἑστία στὴν Κωνσταντινούπολη. Αὐτόν τόν χρόνο ἐπελέγη τό Νεοχώρι Βοσπόρου. Εἴχαμε τὴν μεγάλη εὐλογία καί τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ νὰ καλέσει καί ἐμᾶς καί μάλιστα νὰ κάμει ἰδιαίτερη ἀναφορά στὴν παρουσίᾳ μας σέ αὐτό τό γεῦμα.

Τό Νεοχώρι βρίσκεται στὴν Εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ τοῦ Βοσπόρου, μεταξύ τῆς Στένης καί τῶν θεραπειῶν. Στόν 17^ο αἰῶνα ἀριθμοῦσε τρεῖς χιλιάδες σπίτια καί εἶχε πολλοὺς κήπους καί ἀμπέλια. Τό χωριὸ ἀποτελεῖτο ἀπὸ τρεῖς μουσουλμανικὲς καί ἑπτὰ χριστιανικὲς συνοικίες.

Ὁ Σκαρλᾶτος Βυζάντιος ἀναφέρει ὅτι τό Νεοχώρι (τόν 18^ο αἰῶνα) – «ἦταν συνοικούμενον τό πλεῖστον ὑπὸ Χριστιανῶν καί ἔχον τρεῖς Ἐκκλησίας καί ἰσαρίθμους ἀπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν παρωνυμouμένης ἐνορίας, τὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, μετόχιον Ἀγιοταφιτικόν καί τὴν τῆς Παναγίας εἰς τό καλούμενον κιόϋ-μπασί ἢ Κεφαλοχώριον».

Τό Νεοχώρι ἀκόμα καί μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν τοῦ 1923 παρέμεινε μία ἀπὸ τίς σημαντικότερες Ρωμαιορθόδους Κοινότητες τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Σχετικὰ μέ τὴν ἐκπαίδευση στό Νεοχώρι, ὁ Μανουὴλ Γεδεών ἀναφέρει ὅτι «τρίτη κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐκ τῶν ἐν Βοσπόρῳ σχολῶν ἐστὶν ἡ τοῦ Νεοχωρίου. Πρῶτη μὲν ἡ τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, ὑποδείκνυσιν ἵχνη τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς καί πρό τοῦ ἔτους 1750. Δευτέρα ἡ τοῦ Διπλοκιονίου, τῷ 1763 καί Τρίτη ἡ τοῦ Νεοχωρίου νοῶ δέ σχολὰς τῶν κοινῶν γραμμάτων». Καί σέ αὐτὴν τὴν Κοινότητα παρατηρεῖται ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 19^{ου} αἰῶνα μία ἔκρηξη στὴν ἵδρυση συλλόγων καί ἀδελφοτήτων στό πλαίσιο τῆς γενικότερης σωματειακῆς ὀργάνωσης τῆς ἐποχῆς.

β. Επίσκεψη, έν συνεχεία στό Ἱερό Προσκύνημα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ Μπαλουκλί.

Ἡ Ζωοδόχος Πηγή τοῦ Μπαλουκλί, ἡ Παναγία Μπαλουκλιώτισσα εἶναι ἱερό χριστιανικό, ἁγίασμα πού βρίσκεται στήν Κωνσταντινούπολη ἔξω ἀπό τή δυτική Πύλη τῆς Σηλυβρίας, ὅπου ὑπῆρχαν τά λεγόμενα «παλάτια τῶν πηγῶν», στά ὁποῖα οἱ Βυζαντινοί Αὐτοκράτορες παραθέριζαν τήν Ἄνοιξη.

Πῆρε τήν ὀνομασία τοῦ ἀπό τό τουρκικό ὄνομα Balık (=ψάρι) καί περιλαμβάνει τό Μοναστήρι, τήν Ἐκκλησία καί τό Ἀγίασμα.

Γιά τήν ἀποκάλυψη τοῦ Ἀγιάσματος ὑπάρχουν διάφορες ἐκδοχές. Ἡ ἐπικρατέστερη ἀνάγεται σέ ὄραμα, πού εἶδε ὁ Αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός, ὁ ὁποῖος καί ἔκτισε ἐκεῖ μοναστήρι μέ ὑλικά πού περισσεύσαν ἀπό τήν Ἀγία Σοφία. Ὁ Ναός κατέπεσε ἀπό σεισμούς ἡ πυρκαγιές 4 φορές. Τήν 4^η φορά ἀνεγέρθηκε ἀπό τόν Ρωμανό τόν Λεκαπηνό. Κατά τόν 6^ο αἰῶνα ἀποτελοῦσε ἀνδρική Μονή, στήν ὁποία προσερχόταν ὁ Αὐτοκράτορας κάθε Πέμπτη τῆς Ἀναλήψεως.

Κατά τήν Ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Ναός καταστράφηκε καί τό ἁγίασμα καλύφθηκε. Ἀργότερα ἐπετράπη στούς Χριστιανούς νά ἀποκαλύψουν τό ἁγίασμα καί νά ἐπανιδρύσουν τό μικρό προσκύνημα. Τό 1825 καταστράφηκε ἀπό τοὺς γενιτσάρους καί τό 1827 ἀνευρέθηκε ἡ Ἱερά Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, εἰκονιζομένη ὑπέρ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Μετά ἀπό αὐτό, τό 1830 ὁ Σουλτᾶνος ἐπέτρεψε τήν νέα ἀνοικοδόμηση (5^η φορά) τοῦ Ναοῦ ὅπως σήμερα διασώζεται , ἐπί Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχῃ Κωνσταντίνου Α΄, ὅπου καί ἐγκαινιάσθηκε μετὰ ἀπό πέντε χρόνια.

Σήμερα στήν αὐλή τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς βρίσκονται οἱ τάφοι τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν. Τό δέ ἁγίασμα βρίσκεται στόν ὑπόγειο Ναό καί ἀποτελεῖται ἀπό μαρμαρόκτιστη πηγή, τό νερό τῆς ὁποίας θεωρεῖται ἁγιασμένο. Ἀπό ἐδῶ διαδόθηκε ὁ τύπος τῆς Παναγίας Ζωοδόχου Πηγῆς σέ ὅλο τόν Ὁρθόδοξο κόσμο. Εἶναι ἀξιοσημεῖωτο ὅτι ψηφιδωτή παράσταση τῆς εἰκόνας σώζεται στόν Ἑσωνάρθηκα τῆς Μονῆς τῆς Χώρας.

Σέ ἀνάμνηση τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ναοῦ ἀπό τόν αὐτοκράτορα Λέοντα, ἡ Ἐκκλησία καθιέρωσε τήν κατ' ἔτος ἑορτή τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τήν Παρασκευή τῆς Διακαινισίμου Ἑβδομάδος.

γ. Επίσκεψη στήν Στέρνα Θεοδοσίου.

Ἡ Βασιλική κινστέρνα ἡ κιστέρνα εἶναι ἡ μεγαλύτερη ὑπόγεια δεξαμενή νεροῦ πού κατασκευάστηκε στήν Κωνσταντινούπολη, διαστάσεως περίπου 141 X 66,5 μ. στήν κάτοψη καί χωρητικότητα 78.000 m³ . Βρίσκεται στόν πρῶτο λόφο τῆς Πόλεως, περίπου 150 μ. Νοτιοδυτικά τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐπὶ τοῦ Ἱστορικοῦ Κέντρου.

Ὀνομάστηκε ἔτσι ἀπό τήν θέση τῆς κάτω ἀπό τήν Βασιλική Στοά ,πού βρισκόταν δυτικά τοῦ Αὐγουσταίου. Ἡ Στοά κτίσθηκε πιθανῶς ἀπό τόν Μεγάλο Κωνσταντῖνο, ἀλλά καταστράφηκε περίπου τό 475. Ἡ κινστέρνα διαμορφώθηκε ὅπως ἔχει σήμερα, ὅταν ξαναχτίσθηκε γύρω στό 542 μ.Χ. ἀπό τόν Αὐτοκράτορα Ἰουστινιανό Α΄, μετὰ τήν περίοδο τῆς Στάσης τοῦ Νίκα, γιά τήν ὑδρευση τῆς Κωνσταντινουπόλεως σέ

ολόκληρη τήν Βυζαντινή περίοδο καί γιά νά προμηθεύει νερό στό παρακείμενο Μέγα Παλάτιον, ὅπου εἶχε τήν ἔδρα τοῦ ὁ Βυζαντινός Αὐτοκράτορας.

Ήταν ἕνα ἀπό τά σημαντικότερα δημόσια ἔργα τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί ἐξαίρετο δείγμα βυζαντινῆς μηχανικῆς. Μετά τήν Ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τό νερό τῆς βασιλικῆς κινστέρνας ἐχρησιμοποιεῖτο γιά τήν ἄρδευση τῶν κήπων στό παλάτι τοῦ Τόπ Καπί. Στόν χῶρο της μέ τήν ἐξαιρετική ἀκουστική δίνονται μουσικά κοντσέρτα.

4^η ἡμέρα

α. Ἐπίσκεψη στό μαρτυρικό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο.

Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο βρίσκεται στήν περιοχή πού ὀνομάζεται «Φανάρι». Στήν Μεσαιωνική ἐλληνική, «Φανάριον» σημαίνει φάρος. Στό Βυζάντιο ἡ περιοχή λεγόταν Πέτριον καί ἐδῶ ὑπῆρχε ὁ μεγαλύτερος φάρος τοῦ Κερατίου. Τό Πατριαρχεῖο εἶναι στριμωγμένο σέ ἕνα στενάκι, ἀνάμεσα σέ τεῖχη. Ὀλοκληρωτική ἀπουσία μεγαλοπρέπειας. Πίσω ἀπό τό τεῖχος κρύβεται ἡ Μονή τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἕνα μεγάλο ξύλινο κονάκι καί κάποια πέτρινα κτίσματα. Περιμένεις νά δεῖς κάτι μεγάλο καί ἀπογοητεύεσαι πλήρως. Ὅσον ἀφορᾷ τήν στάση τῶν Τούρκων ἔναντι τοῦ Πατριαρχείου, ἀρκεῖ μόνο νά δεῖ κανεῖς τό ὄνομα πού διάλεξαν γιά τόν δρόμο πού περνᾷ μπροστά ἀπό τό Πατριαρχεῖο. Μέχρι πρίν λίγα χρόνια λεγόταν Sadrazam Ali Pasa, τό ὄνομα τοῦ Βεζύρη πού διέταξε τόν ἀποκεφαλισμό τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε΄, ἀλλά πρόσφατα ὁ δρόμος μετωνομάσθη σέ Φανατικοί Ὁθωμανοί (αὐτοί πού ἄρχισαν μία τρομερή σφαγή).

Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἀποτέλεσε κατά τήν διάρκεια τῆς μακρᾶς τοῦ ζωῆς τό κέντρο ἀλλά καί τό σωματοφύλακα τῆς θρησκευτικῆς καί ἐθνικῆς ζωῆς τοῦ Γένους τῶν Ρωμαίων, ἀλλά καί ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων λαῶν τῆς περιοχῆς μέχρι τίς ἡμέρες μας.

Ἡ Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἀναγνώρισε τήν ἔδρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς Πατριαρχεῖο καί ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος τήν κατέστησε πρωτόθρονη Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Μέ τήν τραγική παράδοση τῆς Πόλεως στούς Ὁθωμανούς, τό 1453, ὁ Μωάμεθ ὁ πορθητής, μέ μία κίνηση μεγάλης πολιτικῆς σημασίας, τοποθέτησε τόν φανατικό ἀνθενωτικό μοναχό Γεννάδιο Σχολάριο, στόν Πατριαρχικό θρόνο, παραχωρώντας του ὅλα τά προνόμια πού εἶχαν οἱ Αὐτοκράτορες. Ὁ Πατριάρχης ἀναγνωρίστηκε ὡς Ἐθνάρχης τοῦ Ἑλληνορθοδόξου ἔθνους, ἀνεξαρτήτως γλώσσας καί καταγωγῆς.

β. Ἐπίσκεψη στό Μετόχι τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων στό Φανάρι.

Ἀναφορά στό Μετόχι αὐτό γίνεται στό ὑποκεφάλαιο τῶν πρώτων σελίδων «Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων». Εἶναι ἡ ἀρχική ἔδρα τῆς Ἐξαρχίας τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων στήν Κωνσταντινούπολη, ἡ ὁποία ἔχει μεταφερθεῖ στήν Χάλκη, ἐπειδή ἡ κατάσταση τοῦ κτιρίου δέν εἶναι καλή.

γ. Επίσκεψη στη Μονή της Χώρας.

Ἡ Μονή τῆς Χώρας ὑπῆρξε Ἑλληνικό χριστιανικό μοναστήρι στήν Κωνσταντινούπολη πού μετατράπηκε ἀπό τούς Ὀθωμανούς σέ τζαμί κατά τόν 16^ο αἰῶνα. Ἀπό τό 1958 λειτουργεῖ ὡς μουσεῖο. Ἡ μονή κτίστηκε στήν θέση τῆς σημερινῆς συνοικίας Ἐντιρνέ Καποῦ νότια τοῦ Κερατίου Κόλπου καί σέ κοντινή ἀπόσταση ἀπό τά Θεοδοσιανά Τείχη. Τό μνημεῖο σήμερα εἶναι γνωστό μέ τό ὄνομα Μουσεῖο Χώρας.

Ἡ πρώιμη ἱστορία τῆς μονῆς δέν εἶναι γνωστή μέ βεβαιότητα. Ἡ παράδοση πού τήν συνοδεύει τοποθετεῖ τήν ἵδρυσή της στόν 6^ο αἰῶνα ἀπό τόν ἅγιο Θεόδωρο, ἐν ᾧ ἔχει ἀποδειχθεῖ πῶς ὁ Ναός κτίσθηκε στό διάστημα 1077-81 ἀπό τήν πενθερά τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, Μαρία Δούκαινα, στή θέση παλαιότερων κτισμάτων, πού χρονολογοῦνται τόν 6^ο καί τόν 9^ο αἰῶνα. Ὑπέστη σοβαρή φθορά, πιθανῶς ἐξ αἰτίας σειсмоῦ καί ἐπισκευάσθηκε τό 1120 ἀπό τόν Ἰσαάκιο Κομνηνό. Ὁ Θεόδωρος Μετοχίτης συνέβαλε στήν ἀνακαίνισή της (1316-21) καί ἦταν ὑπεύθυνος γιά τήν προσθήκη τοῦ ἐξωνάρθηκα τοῦ νότιου παρεκκλησίου καθώς καί γιά τόν διάκοσμο τοῦ ναοῦ, πού περιλάμβανε ἀξιόλογα ψηφιδωτά καί τοιχογραφίες.

Πάνω ἀπό τήν μεγάλη θύρα τῆς Μονῆς, ἀπό τήν ὁποία εἰσέρχονταν ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ νάρθηκα στόν ναό, βρίσκεται ἡ εἰκόνα τοῦ Θεόδωρου Μετοχίτη, διά μωσαϊκοῦ, πού δείχνει τόν Μετοχίτη νά προσφέρει στόν καθισμένο στόν θρόνο Σωτήρα Χριστό τό σχέδιο τοῦ Ναοῦ. Ὁ ναός εἶχε δύο νάρθηκες, τούς ὁποίους κοσμοῦσαν μωσαϊκά καί τοιχογραφίες τοῦ Θεοδώρου Μετοχίτη. Τά μωσαϊκά τοῦ δευτέρου νάρθηκα εἶναι ἔξι ἡμικύκλια, πού ἀπεικονίζουν τόν Χριστό νά θεραπεύει ποικίλες ἀσθένειες. Ἐπίσης πάμπολλες εἰκόνες διακοσμοῦν τούς τρούλους καί τούς τοίχους. Οἱ εἰκόνες εἶναι ἀπό τίς ὠραιότερες βυζαντινές. Τά χρώματα εἶναι ἔντονα, οἱ ἀναλογίες τῶν μελῶν ἁρμονικές καί ἡ ἔκφραση τῶν προσώπων φυσική. Ὁ μεσαῖος τρούλος ἔχει μία ρωγμή πού τόν διασχίζει. Στό ἐσωτερικό τοῦ ναοῦ διασώζονται διάφορα μάρμαρα ἁρμονικῆς συναρμογῆς. Οἱ Ὀθωμανοί ἔχουν καλύψει μερικές ἐπιφάνειες μέ ἀσβέστη.

δ. Επίσκεψη στήν Παναγία τῶν Βλαχερνῶν.

Ὁ Ναός τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν ἱδρύθηκε ἀπό τήν αὐτοκράτειρα Πουλχερία καί τόν σύζυγό τῆς Μαρκιανό, μεταξύ 450-453. Ἐπί Λέοντος Α' γνώρισε ἰδιαίτερη αἵγλη. Ὁ ναός ἐπεκτάθηκε καί προσκτίσθηκαν ὁ χῶρος τοῦ «ἁγίου λούσματος», τοῦ ἁγιάσματος καί παρεκκλησίο γιά τήν ἐναποθέτηση τῶν κειμηλίων τῆς Παναγίας, πού τότε μεταφέρθηκαν ἀπό τήν Παλαιστίνη στήν Κωνσταντινούπολη, μέ ἀποτέλεσμα ὁ Ναός νά γίνεи τό κυριότερο προσκυνηματικό κέντρο τῆς Θεοτόκου στήν Πόλη. Ἐπί Ἰουστινιανοῦ Α' ὁ ναός ἀνακαινίσθηκε καί ἐπεκτάθηκε. Τήν ἴδια περίοδο ἀφιερώθηκαν στό ναό σημαντικά περιουσιακά στοιχεῖα. Παράλληλα στόν ναό ἔφθασαν νά ὑπηρετοῦν συνολικά 74 ἄτομα, 12 Πρεσβύτεροι, 18 διάκονοι, 6 διακόνισσες, 8 ὑποδιάκονοι, 20 ἀναγνώστες, 4 ψάλτες καί 6 θυρωροί. Τό 1070 ἡ Ἐκκλησία καταστράφηκε ἀπό πυρκαγιά καί ἀνακαινίσθηκε ἀπό τούς αὐτοκράτορες Ρωμανό Δ' καί Μιχαήλ Ζ' Δούκα. Ξανακαταστράφηκε καί ἀνοικοδομήθηκε ἀπό τόν Ἀνδρόνικο Κομνηνό τό 1184. Ξανακάηκε τό 1434, λίγο πρίν τήν Ἄλωση. Μετά τό 1434 ἔμεινε μόνο ὁ χῶρος τοῦ ἁγιάσματος, ἐν ᾧ ἡ ὑπόλοιπη περιοχή περιῆλθε μέ τήν Ἄλωση στούς Ὀθωμανούς. Τόν 18^ο αἰῶνα ἡ περιοχή τοῦ ἁγιάσματος ἀγοράσθηκε

από την συντεχνία των γουναράδων. Μέχρι τό 1858 ή συντεχνία αγόρασε διάφορα οικόπεδα γύρω από τό αγίασμα, προκειμένου νά εἶναι εύκολη ή επέκταση τοῦ ναυδρίου πού υπήρχε πάνω από τό αγίασμα. Παράλληλα από τό 1856 μέχρι τό 1866 τό ναύδριο σταδιακά επέκτάθηκε μέ εύθύνη τῆς συντεχνίας. Τό ἔτος αὐτό (1866), ὁ Πατριάρχης Σωφρόνιος ἀπεφάσισε νά κατασχέσει τό αγίασμα μέ τό ναό καί νά τά θέσει υπό τήν εύθύνη τοῦ Πατριαρχείου. Κατά τήν διάρκεια τῶν Σεπτεμβριανῶν, ὁ Τουρκικός ὄχλος κατέστρεψε τόν νάρθηκα καί ὅλα τά ξύλινα μέρη τοῦ ναοῦ. Ὑπό τήν εύθύνη τοῦ τότε Πατριάρχη Ἀθηναγόρα, ὁ ναός ἀνοικοδομήθηκε στήν σημερινή τοῦ μορφή καί ἐγκαινιάσθηκε στίς 26 Ἰουνίου 1960. Ἡ Ἐκκλησία ἀγιογραφήθηκε τό 1964 μέ θέματα ἀπό τήν ἱστορία τοῦ ναοῦ.

Παναγία ή Βλαχερνίτισσα εἶναι ὁ χαρακτηρισμός τῆς θαυματουργικῆς εἰκονος τῆς Θεοτόκου, πού υπάρχει στήν Ἐκκλησία καί παριστάνεται σέ στάση δεομένης καί φέρει μπροστά ἀπό τό στήθος τῆς τόν Χριστό σέ ἐγκόλπιο.

ε. Ἐπίσκεψη στήν κλειστή ἀγορά.

στ. Ἐπιστροφή στή Χάλκη, στή Μονή φιλοξενίας μας.

5^η ἡμέρα.

Ἀναχώρηση ἀπό τή νῆσο Χάλκη γιά τό ἀεροδρόμιο Sabicha, ἀπ' ὅπου μέ τήν πτήση 783 τῆς Πήγασος, ἀναχωρήσαμε στίς 12.30 καί ἀφίχθημεν στό Tel Aviv στίς 14.50. Ἐν συνεχείᾳ καί ὕστερα ἀπό διαδρομή μίας περίπου ὥρας, ἐπιστρέψαμε αἰσίως στά Ἱεροσόλυμα, ἔμπλεοι συγκινήσεως καί ἔμφορτοι ἐμπειριῶν ἀπό τήν ἐπί πενθήμερον ἀλληλοπεριχωρητική κοινωνία μας μέ τίς μεγαλειώδεις πνευματικές καί πολιτισμικές ἐθνικές μας ἐξάρσεις στήν βασιλίδα καί κωρωνίδα Πόλη τῶν πόλεων Κωνσταντινούπολη, ὅπου ζήσαμε χρονικές ἀναγωγές μέ ἄκρατο ἐνθουσιασμό καί ὀδυνηρές προσγειώσεις στήν σημερινή πραγματικότητα. Μία πραγματικότητα ἐγκλωβισμοῦ ἐνός πολύ φτωχοῦ κτιριακά Πατριαρχείου μας, σέ ἓνα στενό δρομάκι μιᾶς ὑποβαθμισμένης συνοικίας, διωγμοῦ πρίν 60 περίπου χρόνια 300.000 Ἑλλήνων ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη καί ἐπιμόνου ἀρνήσεως τῶν φορέων καί μισαλλοδόξων ἀντιλήψεων κατακτητῶν νά ἐπιτρέψουν τήν ἐπαναλειτουργία τῆς Ἱστορικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, διότι ἀρνοῦνται ἀλλά καί ἀδυνατοῦν νά ἀντικρύσουν τό Φῶς.

Μοναχός δρ. Νικόλαος Ζέρβης

παιδαγωγός, θεολόγος, οἰκονομολόγος, Σχολάρχης τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς Σιών τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

